TEODOR T. BURADA

— etnograf şi folclorist —

DE

I. D. LĂUDAT

Activitatea lui Teodor T. Burada, variată în preocupări, este rezultatul unei culturi multilaterale căpătată în familie şi în şcolile vremii.

S-a născut la Iaşi, la 3 octombrie 1839. Primele studii şi le-a făcut în familie, cu profesori vestiţi pe vremea aceea: V. A. Urechia la limba şi literatura română, Gr. Cobălcescu la ştiinţele naturale, Foulquier pentru limba franceză, Starke pentru limba germană, Zaraianov pentru limba rusă. Ultimii ani de studii secundare — clasa a VI-a şi a VII-a — îi face la Academia Mihăileană, în 1858—1859 şi 1859—1860, luându-şi atestatul de terminare a studiilor secundare în iulie 1860. Tot în perioada aceasta de formare el primeşte în familie o aleasă educaţie muzicală. Astfel, studiază pianul cu Const. Gros şi violina cu Paul Hett, Adolf Fiechtenmacher şi Hübsch, fiecare din ei având merite deosebite în mişcarea muzicală a vremii. De asemenea, în familie are un mediu muzical ales. Tatăl său, vornicul Teodor Burada, era un bun executant la pian şi ghitară. În familie se organizau seri muzicale cu colaborarea celor mai buni cunoscători ai muzicii din acel timp, la care participă şi Francisc Caudella. Această preocupare de educaţie muzicală a înriurit activitatea unora dintre membrii familiei, printre care şi pe aceea a lui Teodor T. Burada, determinându-l să urmeze la Paris pe lîngă cursurile facultăţii de drept şi pe acelea ale Conservatorului imperial din acel oraş. Revenit în patrie în 1866, a ocupat mai întîi funcţia de magistrat în care a stat 19 ani. Părăseşte cariera de magistrat în 1885 rămînînd numai profesor la Conservatorul din Iaşi. De aici înainte activitatea sa de profesor la Conservator se împleteşte cu aceea de concertist nu numai în oraşele din ţara noastră, dar şi în cele mai însemnate centre din alte ţări. La toate aceste concerte muzica populară românească ocupa un loc însemnat în program, contribuind astfel la popularizarea artei româneşti. În turnee el făcea deosebită impresie. Astfel, gazeta „La Turquie" din 20 şi 21 oct. 1889 menţionînd concertul dat de T. T. Burada se exprimă astfel: „T. T. Burada posedă un cîntec care pătrunde. Ariile româneşti executate cu această ocazie au plăcut prin originalitatea lor. Pasajele melancolice, duioase, vesele şi atrăgătoare au produs o impresie deosebită". Pe lîngă pasiunea pentru muzică el a avut şi pe aceea a călătoriilor. A cunoscut pe toţi românii din toate provinciile, acela care erau înlăuntrul graniţelor ţării. Vizitînd pe toţi românii la ei acasă, el s-a interesat de folclorul acestora sub aspectul creaţiei populare orale şi muzicale, precum şi de obiceiurile lor. Cunoscîndu-le muzica pentru care el avea o pregătire desăvîrşită, a compus un mare poem muzical cu elemente luate de la toţi românii pe care i-a vizitat. Poemul se intitulează „Rapsodia românească pe cîntece populare ale românilor din Macedonia, Croaţia, Istria, Peceţia, Bucovina, Transilvania şi Romînia". El este necunoscut muzicologilor, găsindu-se în arhiva familiei.

În aceste călătorii, el a adunat instrumentele muzicale ale acestor locuitori şi a organizat la noi în ţară un muzeu de instrumente muzicale, pe care l-a dăruit apoi Muzeului de Antichităţi din Bucureşti.

Călătoriile acestea au fost făcute fără nici un ajutor din partea statului.

După ce se documenta bine acasă asupra unui centru pe care urma să-l viziteze, îşi lua vioara cu el şi pleca acolo pentru un timp oarecare. Lua poza unui lăutar

https://biblioteca-digitala.ro

sărăcăcios, le cinta oamenilor spre a le deschide sufletele, sta de vorbă cu ei, aflîndu-le muzica poezia şi obiceiurile.

Rezultatele acestor călătorii sînt concretizate în multele broşuri extrem de interesante atît istoricului cît şi etnografului şi folcloristului. Interesul pentru rominii din afara graniţelor ţării sale este de natură pur afectivă. El doreşte să-i vadă din curiozitate de a le cunoaşte viaţa, cu obiceiurile şi folclorul lor şi a le confrunta cu acelea ale rominilor din graniţele ţării sale. El ar vrea ca aceşti romîni să-şi ducă o viaţă a lor proprie în mijlocul populaţiei majoritare a ţării respective.

Aşa se explică unele accente de compătimire a situaţiei acestor insule de romîni de peste graniţă. Despre felul acesta de a vedea lucrurile, ne încredinţează însuşi Burada:

„Ce interes mai avem noi azi despre nişte grupe de romîni răzleţe de poporul nostru cu care nu mai putem avea nici o legătură?

Este adevărat că vreun interes actual de politică nu mai poate izvori pentru noi din atingerea cu ei.

Din cunoaşterea întinderii rominilor prin locurile pe unde i-am găsit, mi-am dat însă seama de vitalitatea acestui popor" [1]).

Cît despre felul cum îşi petrecea el viaţa în mijlocul acestor romîni, tot el ne mărturiseşte următoarele:

„Le-am cîntat *doina* şi multe cîntece de-ale noastre între care: hore, bătute de briu şi altele. Mulţimea auzind aceste cîntece se înveselea foarte, mulţi îmi spuseră că unele din acele cîntece au asemănare cu cîntecele valahilor din Roznov, Bistriţa, Bîrnova, Rahova.

După aceea, cu toţii neştiind cum să-mi mulţumească de plăcerea ce le făcusem, m-au ospătat şi sărbătorit cu multă înfocare, iar eu luîndu-mi rămas bun, m-am despărţit de ei, ducînd cu mine o amintire din cele mai plăcute" [2]).

Călătoriile acestea se făceau de multe ori cu riscul vieţii.

Călătoria la muntele Athos o face pe un vas şubred, încît valurile mării îl puteau rupe la prima lor furie.

Drumurile de la o localitate la alta, la sfîrşitul veacului al XIX-lea prin imperiul turcesc, atît în partea lui europeană, cît şi în aceea asiatică, sînt nesigure, pline de primejdii în orice moment.

Pentru securitatea vieţii, de multe ori se pune sub protecţia turcească şi, punîndu-şi fesul pe cap, capătă de la autorităţile turceşti dreptul de a purta la briu un iatagan şi un revolver spre a se apăra de tîlhari.

Plină de interes pentru activitatea desfăşurată în aceste peregrinări de către T. T. Burada sînt paginile cărţii sale: *O călătorie în satele romîneşti din Istria*.

Rominii din Istria, situaţi la o depărtare mare de cei din statul romîn, fără nici o legătură cu aceştia, exercitîndu-se asupra lor politica de deznaţionalizare dusă de statul austro-ungar, erau sortiţi încă de pe atunci unei pieiri sigure.

Burada îi vizitează pe aceşti romîni în octombrie 1890.

Înaintea lui îi mai vizitase Ion Maiorescu în 1857 şi V. A. Urechiă în 1868.

Pe aceşti romîni el îi vizitează casă cu casă.

Într-o discuţie cu preotul catolic din satul Cepici, Burada protestează împotriva faptului că rominii de acolo nu au o şcoală în limba lor, în care să se cultive limba şi să se dea naştere unei literaturi proprii, aşa cum aveau celelalte popoare ale imperiului.

El îi spunea acestuia: „Toate naţiunile au dreptul de a trăi, cu limba, cu datinile, cu moravurile lor" [3]).

Necesitatea înfiinţării unei şcoli în limba romînă fusese de altfel o preocupare a acestor romîni de multă vreme.

Astfel, în 1887, ei făcură o intervenţie la Dieta provincială din capitala Istriei pentru a le deschide şcoli „în care să se poată instrui şi ei în limba maternă, ca şi alte popoare din imperiul Austriei" [4]).

Pentru a da cît mai puţine libertăţi popoarelor ţinute sub opresiune din imperiul austro-ungar, oficialitatea falsifică datele recensămîntului populaţiei, omiţînd existenţa unei populaţii latine în Istria.

1) T. T. Burada, *O călătorie la romînii din Moravia*. Iaşi, Goldner, 1894.
2) *Ibidem*.
3) *Op. cit.*, p. 22.
4) *Op. cit.*, p. 71.

https://biblioteca-digitala.ro

Repetatele intervenţii făcute de populaţia romînă din Istria pe lîngă dieta din capitala Istriei, au rămas fără rezultat pozitiv, deşi populaţia se arătase dispusă să se îngrijească ea de local de şcoală, iar în privinţa învăţătorilor, să se aducă din Bucovina, care era tot sub stăpînirea austriacă.

Văzînd toate acestea, Burada se oferă el singur să-i ajute pe aceşti romîni să-şi deschidă o şcoală în limba lor, cerîndu-le să-i dea copii care să meargă la Iaşi să înveţe acolo carte românească şi apoi să se întoarcă în satele româneşti şi să-i înveţe carte pe romîni în limba lor.

Pline de interes sînt paginile în care se arată stăruinţa lui pentru a crea cadre didactice necesare acestor sate româneşti. În acest sens, el a luat pe tînărul Andrei Glavina — fiul lui Matei Glavina, cel care însoţise atît pe Ion Maiorescu cît şi pe Burada în cercetările lor din Istria — l-a adus în Iaşi şi l-a înscris la „Institutele Unite", un liceu particular etatizat. Ca să se convingă de condiţiile optime în care învaţă tînărul Glavina şi pentru a stimula şi pe alţi romîni din Istria ca să accepte să înveţe copiii lor în Rominia, Burada l-a adus la Iaşi pe Matei Glavina tatăl, voia să facă din el un propagandist printre istrieni ca să-şi dea copiii la învăţătură aici.

Influenţa preotului slovac Fiegar din Susnevizsa asupra lui Matei Glavina a fost mai puternică decît realitatea pe care o văzuse el cu ochii şi care era în afară de orice critică, căci întors în Istria, mai întîi nu-şi mai lasă feciorul să continue studiile şi devenind unealta preotului slovac, a căutat să-l împiedice pe Burada să aducă alţi copii la studii în Rominia. Cînd Burada reuşise să capete consimţămîntul altor părinţi să-şi trimită cu ei copiii la învăţătură în Rominia, el îl denunţă autorităţilor poliţieneşti din Fiume că a luat aceşti copii prin viclenie şi atunci Burada este arestat, iar copii trimişi acasă. Cercetările au restabilit adevărul că aceşti copii fuseseră luaţi cu consimţămîntul părinţilor, iar Burada a fost eliberat. Întorcîndu-se înapoi în Istria, aceştia n-au vrut să mai meargă, fiind speriaţi de poliţia din Fiume. Găsind alţi copii, de data aceasta primarul n-a voit să le mai dea paşapoarte, iar aparatul poliţienesc l-a izgonit din comună. Furia mulţimii împotriva lui Matei Glavina era la culme, încît dacă n-ar fi fugit în munţi, unde a rămas cîtva timp, ar fi fost omorît de oamenii din Susnevizsa.

Între preocupările lui T.T. Burada au figurat şi acelea legate de trecutul nostru istoric.

Revista de specialitate ca: „Arhiva din Iaşi" sau „Revista pentru istorie, arheologie, filologie din Bucureşti", îşi deschid coloanele pentru a publica studii legate de istoria patriei.

Este printre iniţiatorii cercetărilor arheologice de la Cucuteni[5]), avînd un merit deosebit alături de N. Beldiceanu.

A scris studii despre diferite m numente vechi, legate de ctitoriile diferiţilor domnitori[6]), studii despre diferite urme ale trecutului[7]), studii despre diferite instituţii culturale din trecutul nostru cum este Conservatorul din Iaşi[8]), descriindu-ne începuturile acestei instituţii şi viaţa ei între anii 1836-1838.

În 1882, pe cînd se afla la Vaslui, ca preşedinte al curţii cu juraţi, a descoperit piatra cu inscripţia lui Ştefan cel mare de la biserica Sfîntul Ioan din acel oraş care stătea de veacuri acoperită sub tencuială[9]). Legat tot de studiile referitoare la trecutul nostru cultural, menţionăm că de la el ne-a rămas un foarte preţios studiu despre activitatea de muzicolog a lui D. Cantemir[10]).

Din acest studiu aflăm că D. Cantemir, în perioada cît a stat la Constantinopol, pe lîngă limba turcească pe care a învăţat-o foarte bine, el a studiat în aceeaşi

5) T.T. Burada: *Antichităţile de la Cucuteni*, Arhiva, an. XII, nr. 5 Iaşi 1901.

6) T.T. Burada, *Biserica „Sf. Ioan" din Vaslui*, (Revista pentru istorie, arheologie, filologie, an. I, 1889, vol. I, p. 418, şi *Biserica „Sf. ap. Petru şi Pavel" din Huşi a lui Ştefan cel Mare*, Revista pentru istorie, arheologie, filologie, an. I, vol. II, 1883, p. 191; *Biserica „Sf. Gheorghe" din Hîrlău, zidită de Ştefan cel Mare*, Revista pentru istorie, arheologie, filologie, an. III, vol. VI, 1891, p. 134 etc.

7) T.T. Burada, *Podul de piatră zis a lui Ştefan Vodă din Vaslui*, Rev. de ist. arh. filol. I, vol. II, 1883, p. 428.

8) T.T. Burada: *Cercetări asupra Conservatorului filarmonic dramatic din Iaşi*, (1836-1838), Iaşi, tip. Naţională, 1888.

9) Serbarea jubileului artistic de 50 de ani.

10) T.T. Burada: *Scrierile muzicale ale lui D. Cantemir, domnitorul Moldovei*, Buc. 1911.

https://biblioteca-digitala.ro

măsură şi muzica turcească, atît în partea ei teoretică cît şi practică, cu profesori renumiţi.

D. Cantemir cînta foarte bine la *tambură* (un instrument oriental cu gîtul lung şi cu coarde de sîrmă) şi la *nei* (un fluier de trestie asemănător cu cavalul nostru ciobănesc).

N. Costin spune că era vestit cîntăreţ în Constantinopol, încît agii îi chemau să le cînte la ospeţele lor.

Dar D. Cantemir nu numai că şi-a făcut faima de cel mai mare muzicant din Constantinopol ca instrumentist, doar el a rămas în istoria muzicii turceşti ca întemeietorul muzicii culte a acestui popor.

El a inventat notele muzicale pentru a exprima cîntecele, fiind necunoscute mai înainte nu numai turcilor, ci şi altor popoare din Orient.

Invenţia acestor note a fost apreciată în lumea muzicală din Orient, făcînd din Cantemir iniţiatorul muzicii orientale.

Sistemul muzical al lui Cantemir foloseşte literele alfabetului turcesc pentru note. De la Cantemir a rămas o carte în care erau notate cîntecele turceşti pe notele muzicale inventate de el.

Această carte constituie temelia pe care s-a ridicat muzica turcească cultă.

Interesantă este de asemenea călătoria la rominii de dincolo de Balcani, cuprinsă în lucrarea : *Cercetări despre şcoalele romineşti din Turcia*.

Cu această ocazie el a vizitat masa de romîni din afara graniţelor statului nostru care se găsesc în provinciile mai apropiate şi în numărul cel mai mare. Ei sînt răspîndiţi în Macedonia, Tesalia, Epir, Albania, Tracia. Folosind statisticile vremii el arată că în aceste provincii sînt aproximativ 1.200.000 de romîni, fără a mai socoti pe rominii din Grecia şi din insulele arhipelagului.

Din cauza numărului lor mare şi aşezării lor mai apropiate de statul romîn, precum şi datorită faptului că unii oameni din conducerea statului nostru erau originari din aceste părţi, aceşti romîni s-au bucurat de un sprijin mai efectiv din partea statului nostru.

În legătură cu aceşti romîni, Burada atrage atenţia că ei trebuie să preocupe statul nostru spre a nu fi antrenaţi alături de popoarele în mijlocul cărora stau împotriva noastră, cum se acţiona în acea vreme. El spune că noi care ne-am creat o cultură naţională datorită unor condiţii favorabile, trebuie să acţionăm asupra acestora ca să-i facem să nu lucreze împotriva noastră, ca duşmanii, aşa cum din nenorocire s-a întîmplat [11]) pînă acum, ci ca prieteni, care trebuie să se simtă fraţi cu noi prin originea comună.

Interesantă este călătoria la muntele Athos, atît prin descrierea geografică a acestui colţ de pămînt cu particularităţile lui deosebite ca natură şi moravuri, dar mai ales prin izvoarele preţioase care se găsesc în unele mănăstiri de aici, al căror trecut este legat direct de al poporului nostru.

În muntele Athos sînt multe izvoare pentru istoria rominilor. Acolo sînt documente, inscripţii, pomelnice, hrisoave, portretele domnitorilor pe pereţii bisericilor, odoare dăruite de domnitori şi multe locaşuri zidite cu cheltuiala domnitorilor romîni.

Mănăstirea Lavra de aici a fost restaurată de Neagoe Basarab şi acoperită cu table de plumb.

Numele lui Ştefan cel Mare este de asemenea legat de multe lucruri de aici.

De aceea Burada spune : „Cercetîndu-se şi inventariindu-se toate acestea, s-ar inavuţi izvoarele noastre istorice pe care se poate clădi o istorie adevărată a ţării noastre"[12]).

Dar dacă lucrările de care ne-am ocupat pînă acum au o valoare mai mult etnografică şi istorică, alte lucrări ale lui Burada reprezintă preocupările sale legate de folclorul literar.

În culegerile sale de folclor literar se vede preocuparea sa de a reda întocmai cum a culeş aceste producţii populare, cu toate repetiţiile lor, cu toate imperfecţiunile lor sub raportul formei.

Folclorul literar din Dobrogea are, după opinia lui Burada exprimată în introducerea lucrării : *O călătorie în Dobrogea*, o valoare artistică redusă din cauza greută-

---

11) T.T. Burada : *Cercetări despre şcoalele romineşti din Turcia*, Bucureşti, 1890, Tip. Buciumul, p. 190.

12) T.T. Burada : *O călătorie la muntele Athos*, Iaşi, Tip. Naţională, 1884, p. 95—96.

https://biblioteca-digitala.ro

tilor vieții dusă de populația acestei provincii care nu avea decît foarte rareori răgazul de a-și exprima gîndurile și sentimentele în cîntece.

Deși socotit așa, Burada il redă întocmai, neamestecîndu-se nici în conținutul, nici în forma acestor producții cum ar fi făcut alți folcloriști care stăpîniți de aceeași dragoste pentru locuitorii acestei provincii, l-ar fi prezentat altfel de cum era el în realitate.

Aceeași mărturie o face și în prefața colecției despre bocetele de la înmormîntări, unde subliniază faptul că repetițiile diminuează din valoarea artistică a acestor bocete, totuși ele sînt reproduse așa cum le-a cules din diferite provincii românești.

Acestor colecții le lipsește indicația persoanei de la care s-au cules producțiile și reproducerea strict fonetică pentru ca pretențiile unei colecții strict științifice să fie respectate.

Să ne ocupăm mai de aproape de lucrările din sectorul folclorului literar.

O călătorie în Dobrogea, Iași, tip. Națională, 1880, este o lucrare valoroasă prin folclorul publicat în ea în urma călătoriei făcută în această regiune a țării noastre.

Călătoria în Dobrogea a fost făcută cu scopul de a studia credințele, datinile și obiceiurile românilor care locuiesc acolo și de a aduna poeziile populare ale acestora, singura creație intelectuală ce posedă acești români (*op. cit.*, p. 3).

Ea este făcută imediat după războiul pentru independență din 1877, cînd rănile războiului erau încă vizibile.

„Călătorind prin interiorul Dobrogei, am rămas pătruns de jale văzînd calamitățile și pustiirile făcute de ultimul război: orașe distruse, sate întregi nimicite cu desăvîrșire, încît abia se mai cunoaște că prin acele locuri au locuit oameni, doar pietrele cimitirelor mai dovedesc călătorului că în apropierea lor au fost cîndva așezări românești. Cea mai mare parte din locuitori sînt reduși la mizeria cea mai de pe urmă, totul le lipsește, pînă și hrana de toate zilele" (*op. cit.*, p. 4).

Vorbind despre populația provinciei din acel timp, el arată că existau în acea vreme mulți turci și tătari față de care indiferentismul politic al vremii avusese ca efect că-i îndepărtase de noi, făcîndu-i să dorească plecarea de prin acele locuri în alte regiuni din Turcia mult mai neprielnice vieții unui om.

Românii se așezară mai mult spre malurile Dunării. Ei veniseră din Muntenia și din Moldova din timpuri foarte vechi. Dovada vechimii lor prin aceste locuri o constituie faptul că o seamă de obiceiuri păstrate de ei, a căror origine este română, nu se mai păstrează de către românii din Moldova și Muntenia.

Lucrarea aceasta cuprinde folclor literar din Dobrogea: un plugușor, mai multe colinde, cîntece bătrînești, doine, hore, bocete și descîntece.

Așa cum observă și Burada, în introducerea acestei colecții, conținutul acestor producții populare este asemănător cu al speciilor literare corespunzătoare din folclorul de dincoace de Dunăre.

Comparînd o baladă ca *Ghiță Cătănuță* din colecția Burada (1880) cu aceea din colecția G. Dem. Teodorescu (1885), observăm că în linii mari, atît din punct de vedere al conținutului cît și din punct de vedere al formei, cele două balade se aseamănă. Asemănarea nu trebuie pusă numai pe socoteala apropierii ca spațiu, întrucît aceea din colecția G. Dem. Teodorescu este culeasă din Brăila de la Petrea Crețul Șoicanu, lăutarul Brăilei, iar aceea din colecția Burada de pe malul celălalt al Dunării, ci ea trebuie pusă pe sema caracteristicilor specifice poeziei populare după care o creație poate apărea dintr-un colț de țară în altul diametral opus prin înșiși care o poartă dintr-o parte în alta, reținînd ceea ce impresionează sufletul lui, adăugînd și suprimînd, înobilînd sau degradînd o producție după talentul celui care adoptă producția respectivă.

Aceeași baladă o găsim în colecția lui Anton Pann *O șezătoare la țară*, partea a II-a, Buc. 1852 și o mai găsim și în colecția lui V. Alecsandri. În linii mari conținutul și forma sînt asemănătoare cu variantele din aceste colecții.

Deosebirile dintre balada culeasă de Burada și aceleași pe care le găsim la Pann și Alecsandri provin de acolo că intervenția acestora din urmă este văditâ în subtilnicrile momentelor mai puternice din cursul acțiunii și mai ales intervenția lor e vizibilă prin faptul că îngustează orizontul baladei, îndrugîndu-i un sens mai strîns, moralizator, legat de o anumită temă.

Între varianta Teodorescu și aceea Burada, există de asemenea asemănări și deosebiri.

Ele se aseamănă în general nu numai prin reeditarea acelorași momente, dar

https://biblioteca-digitala.ro

ele reproduc într-o mai mare măsură adevăratul spirit popular al creațiilor poetice redate așa cum le-a produs poporul.

Ele sînt apropiate de adevăratul gen popular de la păstrarea sensului larg al învățăturii care se concretizează în asemenea producții, pînă la forma în care sînt exprimate ideile și sentimentele poporului.

Există și deosebiri. Acestea sînt legate de valoarea artistică a acestor balade.

Așa cum observă și Burada, creațiile poetice culese din Dobrogea sînt mai sărace în imagini artistice decît acelea care se găsesc în colecția Teodorescu culese din alte părți ale țării.

Explicația sărăcirii poetice a acestor producții este aceea dată mai sus.

În *Datinile poporului romîn la înmormîntări*, Iași 1882, tip. Națională, este tot atît de interesant studiul introductiv (p. 1-89), cît și culegerile de bocete (89-154). Bocetele din acest volum au fost publicate mai întîi în „Convorbiri literare" din anii 1879-1881.

Culegerea de față este alcătuită din producțiuni adunate din cele mai îndepărtate părți locuite de romîni.

Studiul introductiv descrie cele mai variate ceremonialuri care însoțesc înmormîntarea oamenilor de toate vîrstele.

Interesantă este partea referitoare la originea acestor ceremonialuri și în special aceea care privește originea lor latină.

Burada, cunoscător a literaturii latine, găsește în operele marilor scriitori latini corespondența între obiceiurile întîlnite la romîni și acelea practicate de latini, așa cum sînt ele menționate în diferite opere literare.

Bocetele s-au bucurat la romîni de un prestigiu deosebit. Ele au căutat să exprime cît mai fidel sentimentele oamenilor legate de ființe de care se despărțeau. Ideile exprimate sînt simple, dar adînci, căci simțirea care le-a produs este caracterizată printr-o adîncă sinceritate:

Bucură-te, țintirime,
Mîndră floricică-ți vine
Da nu vine să-nflorească
Ci vine să vestejească.
Scoală, scoală puișor
Și privește-ne cu dor
C-a venit carte domnească
De la noi să te oprească.
Mîndră casă ți-ai gătit
În mormîntul înegrit,
Fără uși, fără ferești,
În ea veșnic să trăiești.
Dragul meu puiuț rotat
În zi mîndră te-ai gătat
De la noi te-ai înstrăinat
Și în lacrimi ne-ai lăsat.
Cînd ți-a fi puiuț mai bine
Să trimiți și după mine,
Prin suspinul vîntului
Prin fundul pămîntului,
Culeș din Răpciuni (Moldova).

Burada culege producțiile populare pe care le socotește „o parte principală a bogățiilor noastre intelectuale".

În ele, el vede un izvor prețios „în care găsim deslușiri asupra năravurilor, datinilor și obiceiurilor noastre din vechime" (*op. cit.*, p. 85-86).

Însemnătatea culegerii de bocete a lui Burada constă în aceea că aceasta este prima de acest gen.

El este primul culegător de bocete romînești. El subliniază pentru prima oară valoarea artistică a acestor producțiuni populare. Nici Alecsandri nu menționase bocetele în clasificarea producțiilor artistice populare pe care o făcuse în prefața ediției sale din 1852.

Nici Bogdan Petriceicu Hasdeu nu le menționase în clasificarea poeziei populare, pe care o făcuse la *Basmele* lui I. C. Fundescu din 1867.

https://biblioteca-digitala.ro

Burada scoate la iveală pentru prima oară aceste producţii populare socotindu-le demne de a fi puse alături de celelalte specii populare larg cultivate în diferite ediţii.

O parte din bocetele culese de el, au fost traduse în limba germană şi publicate în revista Magazin für die Literatur des Auslandes, Leipzig, 1880[13]).

O altă lucrare de care ne mai ocupăm este *Istoria teatrului în Moldova*, Iaşi, N. V. Ştefăniu, vol. I, 1915 şi vol. II, 1922.

Aceasta este printre ultimele lucrări ale lui Burada.

Este o lucrare de informaţie largă şi minuţioasă, de cercetări ample de bibliotecă şi arhivă. Volumul întîi din această lucrare începe cu prezentarea celor mai variate producţii populare aparţinînd genului dramatic popular.

În rîndul producţiilor dramatice sînt puse pe lîngă cunoscutele producţiuni care formează drama noastră populară *Vicleimul* sau comedia noastră populară *Păpuşile* şi alte producţii populare care au în ele elemente dramatice şi care producţii populare se valorifică tocmai prin aceste elemente dramatice.

Unele dintre ele nici nu au sens decît concepute ca reprezentaţii, ca desfăşurări în faţa unui public şi debitate de cineva cu o pregătire, întocmai cum se petrec lucrurile cu piesele de teatru.

În rîndul acestora intră: „steaua", „sorcova", „pluguşorul", „oraţia de nuntă" „caloianul", „lăzăr lui" etc.

În această lucrare remarcabilă prin tot conţinutul ei, Burada ne prezintă textele acestor producţii găsite în diferite colecţii sau culese personal prin atîtea călătorii făcute la cea mai mare parte dintre romîni.

Pe lîngă aceasta, ne arată aria de întindere a fenomenului folcloric, pornind de la existenţa lui în Moldova şi comparîndu-l cu variantele existente în alte colţuri locuite de romîni.

Teodor T. Burada a fost o figură reprezentativă a vremurilor de adînci prefaceri de la sfîrşitul veacului al XIX-lea şi primul sfert al veacului nostru.

Trăind între 1839 şi 1923, activitatea sa se împleteşte cu a acelor figuri care au militat în acest timp pentru realizarea năzuinţelor vremii de a ridica principatele româneşti din punct de vedere economic, politic, social-cultural.

A voit să cunoască marea masă a poporului nostru nu numai din graniţele statului romîn, ci şi pe acei romîni care conviţuiesc cu alte popoare în state separate şi cunoscînd întreaga cultură populară a căutat s-o popularizeze. Aceasta l-a dus către cercetările etnografice dintre care aspectul folcloric constituie piesele cele mai valoroase.

Este cel dintîi folclorist care dă la lumină un nou gen de poezie populară şi anume bocetele.

Prin sentimentele sincere care stau la baza acestor producţii ca şi prin unele aspecte cu caracter social pe care le reflectă, bocetele se înscriu printre producţiile artistice izbutite ale poporului nostru.

Interesul pentru trecutul patriei pe care-l oferea prezentului ca pe un stimulent în munca pentru progresul social s-a concretizat în multe lucrări cu caracter istoric în care este vorba de evocarea unor vremi trecute ale unor instituţii sau chiar a vieţii poporului.

Asistînd la schimbarea continuă a moravurilor societăţii, el a căutat să consemneze în scris obiceiurile pe care le mai găsea în masele populare, contribuind în felul acesta la cunoaşterea bazei edificiului culturii populare din care creşte creaţia cultă.

Căutînd să impună prestigiul poporului nostru în afara graniţelor sale, el a căutat să-i facă cunoscută arta mai întîi la acei romîni din afara graniţelor ţării sale, şi apoi tuturor popoarelor din Europa prin concertele sale, în care muzica populară românească ocupa un loc de seamă.

---

13) Serbarea jubileului de 50 de ani.

https://biblioteca-digitala.ro